

Pegar þetta er virt og það jafnframt haft í huga, að hvorki orðalag né andi samningsins virðist vera því til fyrirstöðu að leggja þann skilning í samninginn, sem stefnandi heldur fram um saltfisksölu erlendis, þykir bera að taka þessa dómkröfu stefnanda til greina.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákvæðinn kr. 800.00.

Dómsorð:

1. Lýsi telst til þeirra afurða, sem matsnefnd samkvæmt 11. gr. framangreinds samnings metur, hvort tekið hafi verðbreytingum.

2. Aflaverðlaun af saltfiski, sem veginn er upp úr skipi í erlendri höfn, skulu miðast við heildarsöluverð hans þar.

Stefndi, Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda, greiði stefnanda, Farmanna og fiskimannasambandi Íslands f. h. skipstjóra og stýrimannafélagsins Ægis, kr. 800.00 málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 12. nóvember 1951.

Nr. 10/1951: **Farmanna- og fiskimannasamband Íslands f. h. Vélstjórafélags Íslands** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn

Félagi íslenzkra botnvörpuskipaeigenda

(Gunnar Þorsteinsson hrl.).

Ágreiningur um skilning á ákvæðum kjarasamnings.

Dómur:

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu, dags. 4. júlí þ. á., af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands f. h. Vélstjórafélags Íslands gegn Félagi ísl. botnvörpuskipaeigenda. Stefnandi gerir þær dómkröfur: a) að dæmt verði, að lýsi skuli teljast til þeirra afurða, er matsnefnd samkvæmt 14. gr. samnings málsaðilja, frá 7. nóv. 1950, framkvæmir rannsókn og mat á, hvort tekið hafi verðbreytingum og b) að

aflaverðlaun af saltfiski, sem landað er í erlendri höfn, skuli miðast við heildarsöluverð hans þar. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Tildrög máls þessa eru þau, að hinn 7. nóvember 1950 gerðu aðiljar máls þessa með sér samning um kaup og kjör vélstjóra á botnvörpuskipum.

2. gr. samnings þessa hljóðar svo:

„Auk mánaðarkaups samkvæmt 1. gr. skal greiða 1. vélstjóra:

a) Á ísfiskveiðum $1\frac{1}{2}\%$ af heildarsöluverði fisks að frá-dregnum 20% af söluverði vegna útflutningsgjalda, tolla erlendis og löndunarkostnaðar.

b) Á saltfiskveiðum $1\frac{1}{2}\%$ af verði fisksins, vegnum upp úr skipi, sbr. 13. og 14. grein.

c) Á karfaveiðum $1\frac{1}{2}\%$ af heildarsöluverði aflans.

d) Af lýsi 2.75% af heildarsöluverði samanber 13. gr.

Miðað skal við vottorð lýsismatsmanns, að því er varðar magn og flokkun.

e) Á aflaverðlaun greiðist ekki verðlagsuppbót.“

Þá segir svo í 13. gr. sama samnings:

„Frá gildistöku samnings þessa skal miða aflaverðlaun af flöttum fiski upp úr skipi við þetta verð á hverri smálest:

1. Saltaður þorskur og langa kr. 1420.00

2. Saltaður upsi og ýsa — 757.00

Aflaverðlaun af flöttum, ósöltuðum fiski greiðast á sama hátt og af saltfiski, þó þannig, að hver 1000 kg. af flöttum ósöltuðum fiski jafngilda 720 kg. af saltfiski.

Aflaverðlaun af saltfiski, sem veiddur er utan Íslandsmiða, skulu vera 10% hærri en að framan segir.

Framangreint tímabil skal verð hveurrar smálestar lýsis nr. I og II teljast kr. 3100.00, en verð hveurrar smálestar lýsis nr. III og lakara lýsis kr. 400.00.

Miða skal við vottorð lýsismatsmanns að því er varðar magn og flokkun lýsis.“

Loks er 14. gr. samnings þessa svohljóðandi:

„Hvor samningsaðilja nefnir einn mann í nefnd til þess að

framkvæma rannsókn og mat á því, hvort breytingar hafi orðið á verði afurða þeirra, sem aflaverðlaun eru miðuð við. Þriðja mann í nefnd þessa nefnir borgardómarinn í Reykjavík. Tekur sá maður sæti í nefndinni, er ágreiningur verður með nefndarmönnum aðilja, og skal hann vera formaður nefndarinnar, er hann gegnir þar störfum.

Hvenær sem er á samningstímabilinu getur hvor aðili um sig, ef hann telur ástæðu til, krafizt úrskurðar nefndarinnar, hvert teljast skuli verð umræddra afurða og hver löndunar-kostnaður skuli vera.

Nú telur nefndin, að orðið hafi verðbreytingar, er nemi 10% afurðaverðs, er leggja ber til grundvallar aflaverðlaunum eða meiru, og skulu aflaverðlaun þá til næstu verðákvörðunar miðuð við hið breytta verð.“

Til þess tíma er þessi samningur var gerður, hafði kjörum vélstjóra verið svo háttað, að þeir fengu, eins og nú, fastákveðið mánaðarkaup og tiltekinn hundraðshluta af söluverði aflans. Auk þess höfðu þeir fengið í sinn hlut fyrirfram tiltekna fjárhæð af hverjum 165.9 lítrum lifrar, án tillits til þess, hverju verði hún seldist, svokallaða lifrarpeninga. Með samningnum 7. nóvember verður sú breyting, að til grundvallar aflaverðlaunum af saltfiski og flöttum fiski er lagt fastákveðið verð, sbr. 12. gr. Það verð getur svo aftur tekið breytingum samkvæmt því, sem nefnd sú, sem gert er ráð fyrir í 14. gr. hans, kann að komast að niðurstöðu um. Jafnframt var sú breyting gerð á hinum eldri ákvæðum um lifrarhlutinn, að nú skulu vélstjórar fá tiltekinn hundraðshluta, sbr. d- lið 2. gr., af heildarsöluverði lýsisins, en samkvæmt 13. gr. skal miða við það verð fyrir hverja smálest lýsis, sem þar er greint. En það er annað ágreiningsefna máls þessa, hvort það verð sé háð breytingum skv. 14. gr. samningsins.

Hinn 21. maí ritar Farmanna- og fiskimannasambandið stefnda svohljóðandi bréf:

„Með skírskotun til 14. gr. samnings F. Í. B. við skipstjóra- og stýrimannafélagið „Ægi“, Rvík, og „Vélstjórafélag Íslands“, frá 7. nóv. 1950, leyfum vér oss hér með að tilkynna yður, að téð félag hafa snúið sér til vor með tilmælum um, að vér tilnefnum mann til að endurskoða, með fulltrúa yðar,

hugsanlegar verðbreytingar á fiski þeim og lýsi, er nefndur samningur kveður á um. . . .“

Þessu bréfi svarar stefndi 25. s. m. og segir þar m. a. svo: „. . . .Hefur stjórn F. Í. B. því ákveðið að fela Hafsteini Bergþórssyni áframhaldandi endurskoðun á fisk- og lýsisverði, sem um getur í samningi félagsins við stéttarfélag yfirmanna á togurum, dags. 7. nóvember 1950.“

Ekki varð þó úr því, að umrædd nefnd kæmist að neinni niðurstöðu, sökum ágreinings um það, hvernig skilja bæri ákvæði 13. gr. samningsins. Og er samkomulag náðist ekki höfðaði stefnandi mál þetta, og gerði síðan við munnlegan flutnings þess framangreindar dómkröfur.

Verða þær nú teknar til athugunar:

a) *Lýsið*: Stefnandi heldur því fram, að lýsið sé meðal þeirra afurða, sem nefnd sú, er um ræðir í framangreindri 14. gr., skuli rannsaka og meta, hvort verðbreyting hafi orðið á, og samkvæmt því eigi verðbreytingar á lýsi, sem nema 10%, að hafa áhrif til hækkunar eða lækkunar, eftir því í hvora átt þær hafa hnigið, á það lýsisverð, sem aflaverðlaunin miðast við. Verð það, sem um getur í 13. gr. samningsins, sé þáverandi verð á lýsinu, er aðeins hafi átt að miða við, þar til breyting yrði á því. Sé þetta ljóst af ákvæðum samningsins sjálfs og hafi komið skýrt fram milli aðilja, er samningurinn var gerður.

Stefndi telur hins vegar, að samið hafi verið um fast verð á lýsinu allt samningstímabilið, þ. e. það verð, sem tilgreint sé í 13. gr. samningsins. Kveður hann, að orðin „framangreint tímabil“ í upphafi næstsíðustu málsgreinar 13. gr. merki „samningstímabilið“, enda sé ekki vísað til 14. gr. í d-lið 2. gr. þessa samnings. Fullyrðir hann, að það hafi komið glöggt fram, er samningar voru gerðir, að lýsisverðið skyldi vera fast, enda hafi svo allt af verið áður, meðan hinir svokölluðu lifrarpeningar voru greiddir og engin breyting átt að verða á því.

Fulltrúar þeir, sem fóru aðallega með samninga af hálfu beggja aðilja, er þeir sömdu 7. nóvember f. á., hafa komið hér fyrir dóm og gefið skýrslur um það, sem þeir telja að aðiljum hafi farið á milli um verð lýsisins við þá samningsgerð.

Eru vitnisburðir þeirra algerlega andstæðir og ekki hægt að byggja á skýrslum þeirra er skera skal úr því, um hvað hafi verið samið varðandi lýsisverðið.

Þegar samningar þessir fóru fram haustið 1950 stóð svo á, að stefndi stóð jafnframt í samningum við sjómannafélögin um kaup og kjör háseta og eins við skipstjóra og stýrimenn. Hinn 6. nóvember gerði stefndi samning við sjómannafélögin og var við þá samningsgerð lagt til grundvallar samningsuppkast frá sáttanefnd þeirri, sem vann að samkomulagi í deilu þeirra aðilja. Daginn eftir, hinn 7. nóvember, samdi stefndi því næst við vélstjórafélagið. Er sýnilegt, að sjómannasamningurinn hefur verið lagður til grundvallar þeirri samningsgerð, því að 13. og 14. gr. vélstjórasmningsins er í höfuðatriðum samhljóða 24. og 25. gr. sjómannasamningsins. Samningurinn við skipstjóra- og stýrimannafélagið var síðan gerður síðar sama dag, og eru aðiljar sammála um það, að vélstjórasmningurinn hafi þá verið hafður til fyrirmyndar.

Samkvæmt 14. gr. þess samnings, sem um er deilt í máli þessu og að framan greinir, er það aðalreglan, að nefnd sú, er greinin gerir ráð fyrir, skuli rannsaka og meta, hvort breytingar hafi orðið á verði afurða þeirra, sem aflaverðlaunin eru miðuð við. Ekki getur leikið vafi á því, að lýsið er afurðir, sem aflaverðlaun eru miðuð við, sbr. d-lið 2. gr. Að vísu er ekki í þeim lið vísað beint til 14. gr. sama samnings, eins og gert er í hliðstæðum samningi stefnda við skipstjóra og stýrimenn, en telja verður, að það hefði þurft að koma ótvírætt fram, ef tilætlunin var, að lýsið væri undanþegið ákvæðum 14. gr. Verður þá næst fyrir að athuga þá staðhæfingu stefnda, að orðin „framangreint tímabil“ í 13. gr. þessa samnings, beri að skilja svo, að þau feli í sér þá merkingu, að samið hafi verið um fast verð, þrátt fyrir ákvæði 14. gr. Orðalag þetta er, eins og áður hefur verið vikið að, tekið upp eftir sjómannasamningnum. Eins og á stendur verður ekki lögð víðtækari merking í tilvitnuð orð en svo, að verðákvæði greinarnnar taki aðeins til þar greinds verðs frá upphafi samningstímabilsins, þar til annað verð tekur gildi samkvæmt ákvæðum 14. gr.

Þegar öll þessi atriði eru virt og það jafnframt haft í huga,

að stefndi hafði ekki uppi andmæli gegn því, að lýsið félli undir verksvið nefndarinnar samkvæmt 14. gr. samningsins, þótt fullt tilefni gæfist til þess í sambandi við þau bréfaskipti, sem að framan eru rakin, verður að telja, að gögn bresti fyrir þeirri staðhæfingu stefnda, að samið hafi verið um fast verð á lýsinu allt samningstímabilið. Ber því að taka til greina þennan kröfulið stefnanda.

b) *Aflaverðlaun af saltfiski, sem landað er í erlendri höfn.*

Aðilja greinir á um það, hversu fara skuli um aflaverðlaun af saltfiski, sem veginn er upp úr skipi í erlendri höfn. Heldur stefnandi því fram, að um það eigi að fara eftir ákvæðum a-liðs 2. gr. (ísfiskveiðar).

Stefndi heldur því hins vegar fram, að ákvæði 13. gr. um aflaverðlaun af saltfiski eigi einnig við um saltfisk, sem veginn er upp úr skipi erlendis.

Aðiljar eru sammála um það, að fyrir 7. nóv. 1950 hafi verið fylgt þeirri reglu um sölu saltfisks upp úr skipi í erlendri höfn, að aflaverðlaun væru reiknuð af söluverði aflans þar með sama hætti og þegar um ísfisksölu hafi verið að ræða. Hér fyrir dómi hefur framkvæmdastjóri vélstjórafélagsins, en hann var í samninganefnd, staðhæft, að við samningsgerðina hafi það verið ágreiningslaust með samningsaðiljum, að sama regla skyldi gilda framvegis um sölu saltfisks upp úr skipi í erlendri höfn og áður hefði tíðkæzt, þ. e. reglan um ísfisksöluna, og því sama er haldið fram af öðrum samninganefndarmanni vélstjóranna. Á svipaða lund er skýrsla tveggja samninganefndarmanna útvegsmanna og var annar þeirra formaður samninganefndarinnar. Hafa þessir menn báðir lýst því yfir hér fyrir dómi, að ekki hafi átt að verða breyting á því fyrirkomulagi um saltfisksöluna erlendis, sem áður hafði tíðkæzt. Þriðji samninganefndarmaðurinn af hálfu útvegsmanna, sem einnig hefur komið fyrir dóm, kveðst ekki minnst þess, að þetta hafi borið á góma sérstaklega.

Þegar þetta er virt og það jafnframt haft í huga, að hvorki orðalag né andi samningsins virðast vera því til fyrirstöðu að leggja þann skilning í samninginn, sem stefnandi heldur fram um saltfisksölu erlendis, þykir rétt að taka þessa dómkröfu stefnanda til greina.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 800.00.

Dómsorð:

1. Lýsi telst til þeirra afurða, sem matsnefnd samkvæmt 14. gr. framannefnds samnings metur, hvort tek-ið hafi verðbreytingum.

2. Aflaverðlaun af saltfiski, sem veginn er upp úr skipi í erlendri höfn, skulu miðast við heildarsöluverð hans þar.

Stefndi, Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda, greiði stefnanda, Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands f. h. Vélstjórafélags Íslands, kr. 800.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 30. nóvember 1951.

Nr. 12/1951: **Alpýðusamband Íslands f. h.**

Félags íslenzkra rafvirkja

(Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h.

Félags löggiltra rafvirkjameistara

(Björgvin Sigurðsson hdl.).

Ágreiningur um skilning á ákvæðum kjarasamnings.

Dómur:

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi af Alpýðusambandi Íslands f. h. Félags íslenzkra rafvirkja gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Félags löggiltra rafvirkjameistara með stefnu, dags. 27. sept. s.l. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að 2. gr. í kjarasamningi aðilja, dags. 9. marz 1948 með síðari framlengingum og breytingum, sé rétt skilin og framkvæmd þannig, að félagsmönnum í Félagi löggiltra